

Anulu III.

Nro 2.

Fóia basericésca.

Organu

pentru cultur'a religioasa a clerului si a
poporului.

Redigeata de

Dr. **Alesandru V. Gram'a.**

25 Ianuariu 1885.

Cuprinsulu:

Teori'a si pracs'a preotiesca. — Datorinti'a preitoru facia cu micșiorarea
numerului casatoriiloru inchiata de sila. — Serbatoarea Nascerei Domnului nostru
Isusu Christosu. — Santulu Evangelistu Luc'a cá istoricu. — Galeri'a portretelor
Metropolitiloru din Blasiu. — Goethe despre indissolubilitatea casatoriei.

Apare in 10 si 25 st. n. a fia-carei luni.

Pretiulu pre unu anu 3 fl. v. a.

Blasiu, 1885.

Tipograf'a Seminariului gr.-cat. in Blasiu.

Teori'a si pracs'a preotiesca.

Tempulu nostru de astãdi este caracterisatu din multe pãrti de tempulu cugetarei practice. Si in adevèru, cã deca observéza si judeca omulu mai afundu fibrele vietiei sociali de astãdi, atunci si ajunge la convictiunea, cã cugetarea practica escentrica domnesce astãdi terenulu in detrimentulu celei teoretice cã si nice candu mai inainte.

Cine inse voiesce a conlucrá cãtu de pucinu la fericirea societatei omenesci, acel'a nu pote se se multumésca numai cu ace'a, cã a constatatú una caracteristica datatoria de tonu, cã se nu dícemu chiaru eschisiva in viet'i'a sociala omenésca de astãdi. Nu, ci unu atare individu va merge cu scrutarea sa si mai departe, si si va pune intrebarea, cã ore este caracteristic'a acést'a si unu simptomu, cumcã societatea este sanetosa, seau dora chiaru din contra unu simptomu, cumcã societatea este atacata pote chiaru in organismulu ei esentialu. Éra in casulu specialu presente nu se va multumí numai cu ace'a, cã a ajunsu la cunoscinti'a, cumcã cugetarea practica este astãdi caracteristic'a societatei omenesci, ci si va pune intrebarea, cã ore este impregiurarea acést'a unu simptomu de sanetate seau de morbu alu societatei?

Spre a poté respunde mai cu temeiu la intrebarea cu privire la fenomenulu acést'a socialu-psihologicu, este de lipsa se consideramu mai antaiu pre scurtu, in cãtu ni concedu colonele cele anguste ale foiei nostre, cumcã pre ce cale a intratu simptomulu acést'a in inim'a societatei omenesci. Din acést'a apoi vomu poté trage deductiune si cu privire la valoarea ei in privint'i'a sanitaria a societatei.

Cu inceputulu evului nou prin inventiunile cele multe, prin descoperirea de tieri noue si necunoscute, prin progresele cele frumoase ale scientieloru fizice, si in urm'a acestor'a prin progresele cele mari in industri'a s'a schimbatu tare multu direptiunea modulu de cugetare a Europei de mai inainte. Dela lucrurile cele teoretice si ideali, ce ocupáu mai inainte mai totu terenulu cugetarei, pre incetulu si fora de a observá s'a intorsu cugetarea omenésca totu mai tare si spre lucruri mai practice si mai reali. Disputele cele infocate teologice si filosofice din evulu mediu, la care luá parte si mass'a cea unare a publiculu comunu celu pucinu prin interesulu celu mare, ce-lu manifestá facia cu modulu reusitei disputei, au inceputu a deveni totu mai rari si cugetarca omenésca a inceputu a se ocupá totu mai tare si cu lucruri mai practice, precum cu cestiuni fizice, cu perfectionarea industriei, comunicatiunei, cu cestiuni politice, sociali si asia mai departe. Cu unu cuventu cugetarea omenésca delo idealismu a inceputu pre incetulu a face una declinatiune spre realismu.

Declinatiunea acést'a a cugetarei omenesci in sine considerata a fostu forte buna, si a insemnatu unu progresu ore care in cugetarea omenésca. Căce desi idealismulu in sine consideratu este bunulu celu mai inaltu alu omenimei, totusi deca elu degeneréza, deca ocupa totu terenulu si deca cugetarea reala o tiene cá incatenata, atunci este omoritoriu de sufletu si demnitatea omenésca se degradéza prin elu forte tare. Argumentu despre acést'a ni este capetulu evului mediu, candu idealismulu celu frumosu de mai inainte degenerase atâtu de tare, câtu barbatii, ce aveáu inaintea publicului trecerea cea mai mare, si petreceáu tempulu celu scumpu lasatu de Domnedieu in dispute, discutitiuni si ocupatiuni cu lucruri fora de nice unu interesu si valoare adeverata, cari nu contribuescu nemicu nice la nobilitarea si inavutirea cugetarei, nice la fericirea temporala seau eterna a sufletelor. Este destulu a privi numai odata la ridiculositatea unoru dispute teologice si filosofice de pre atunci, spre a se poté omulu convinge, ce monstru este idealismulu escentricu si degeneratu.

Contradictiunea inse remasa in natur'a nostra in urm'a pecatului originalu erupe câte odata cu veemintia mare. In urm'a contradictiunei acesteia triste nu odata se intempla, de celu ce a combatutu unu lucru ore care, in urma cade elu insusi in ace'a erore. Celu ce a vediutu bine si claru, candu a voitu a indreptá pre altulu in retacire, si pierde vederea si orbesce insusi dupa-ce a dusu indreptarea in indeplinire, si eroarea celui retacitu devine lege fatala si indreptariu pentru elu. *Victus victori legem dedit.* Asia s'a intemplat si in casulu nostru. Cugetarea reala eliminata mai de totu catra capetulu evului de midilocu de catra cugetareá ideala a trebuitu se insceneze una reactiune salutaria in contr'a acesteia. Si acést'a s'a si intemplat, precumu amu vediutu, cu inceputulu evului nou.

Cugetarea cea reala inse din ce se latieá mai tare, din ace'a trezieá si escitá totu mai tare in sufletulu omului dorinti'a dupa lucruri, ce pana la unu gradu óre care suntu bune si folositorie, inse mai departe devinu cele mai periculose si individului si omenimei. Inventiunile cele multe ale evului nou, progresele cele mari in industriá si in procurarea midilocelor de subsistintia si si alte mai multe lucruri de genulu acest'a au escitatu in omeni totu mai tare dorulu dupa lucruri trecutorie, dupa avere si delicii, éra interesulu pentru lucrurile cele ideali ale omenimei, cum este religiunea si altele a inceputu a deveni totu mai micu. Cu unu cuventu, terenulu ocupatu mai inainte de idealismu, astádi Pa ocupatu realismulu, si interesulu celu mare si escentricu, ce-lu aretá societatea omenésca catra capetulu evului mediu pentru lucruri in cele mai multe casuri numai la aparintia ideali, astádi s'a prefacutu in unu interesu câtu se pote mai escentricu pentru saturarea sensualitatei si a carnei prin cumularea de avere si innotare in delicii. Atunci a voitu omulu a se redicá pana la angeri, si acést'a nefiendui iertatu, a trebuitu se cada diosu. Astádi voiesce a se scobóri pana la infernu, si nu scimu inca unde va ajuuge.

Ce întielege asia dara tempulu de astâdi, candu elu sustiene despre sine, cumcâ cugetarea lui este practica? Ore întielege elu prin ace'a, că elu e mai capace că alte tempuri a affá in casuri concrete ac'ea, ce e mai practicu? Ore întielege elu, că este mai in stare că alte tempuri a cassá, a vindecá si a supliní din societatea omenésca ace'a ce e reu? Ore întielege elu, cumcâ dispune de mai multe midloce, subsidii si adminicule pentru una cugetare practica sanetosa, decâtu cum au dispusu alte tempuri? Nu! ci cu totul altu ceva. Prin cugetarea acést'a practica tempulu nostru voiesce se dica, cumcâ pre bunurile cele ideali nu mai da in cele mai multe casuri mai nemieu, cumcâ tote bunurile ideali pentru cugetarea de astâdi nu mai au nice una valoare, si cumcâ valoare reala are numai ace'a, ce pote se procureze omului bunastare materiala si desfetare trupésca. Acést'a este cea ce tempulu de astâdi numesce p r a c t i c u.

Si dorere! de una mía de ori dorere! la noi au intratu ideile aceste gresite in mesura asia mare, câtu lu punu pre cugete pre ori si ce omu bine semtitoriu si cu dorere facia de ginteá nostra. Ma nunumai că au intratu, ci au causatu si una specia de morbu, de care suferé greu societatea nostra. Multe suntu simptomele morbului acestuia. Vomu amintí din ele numai doue, cari credemu, că-lu voru convinge pre ori si cine, câtu este de greu morbulu, de care suferimú.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Se observéza preste totu astâdi in poporulu nostru una tendintia óre care spre cultura, care spre laud'a nostra fia dísu, mai inainte nu s'a observatu. Câtu suntu de retacite ínse in mare parte ideile partei celei mai mari a publicului nostru despre conceptulu si ide'a culturei! Tote societatile si întreprinderile acele culturali, cari nu procuréza publicului desfatari sensuali, ci poftescu una maturitate, una barbatía si una lucrare seriosa, se plangu in continuu, cumcâ suntu tare pucinu spriginite de publicu si cumcâ publiculu este forte rece facia cu ele. Aci este Asociatiunea transilvana, institutul nostru celu mai inaltu si mai universalu de cultura, care de abié numera ver o 200 de membrii ordinari, ce si platescu tacs'a regulatu. Intreprinderi ínse usiore, ce procureza publicului una delectare momentana, reesu de comunu de minune bine. Aci suntu baluriló si petrekerile filantropice cu dansu arangiate câte odata prin locuri obscure de persone obscure, la cari curge publiculu din tote partile, si unulu fiecare speséza la una atare petrecere atât'a, câtu ar' poté se solvósca tacs'a Asociatiunei pre doi ani, si totusi se-i mai remana ceva. Nu le dícemu aceste pentrucâ dora din punctu de vedere moralu amú condemná ori ce petrecere inocenta, ci pentrucá se se veda, câtu de neseriosu si usioru considera si pretíuesce una parte mare a publicului nostru cultur'a cea adeverata. Altu esemplu: Ori ce genu de literatura seriosa, ce ínstrúéza sufletulu si nobilitéza inim'a, la noi este tare pucinu spriginita. ma atátu de pucinu, câtu este una raritate forte mare a vedé ver odata anunciandu-se aparint'i'a unui opu in adeveru seriosu. Literatur'a usiora ínse, care nu are altu meritu si alta

valore, decâtu că încordéza seau atftia momentanu nervii la plansu seau la risu, precum suntu romanele mai cu sema erotice, foile scandalose si alte aborturi literarie suntu la noi spriginite proportionalminte că la ori ce altu poporu. Se vede de aici, că nice decum nu seraci'a este caus'a, că literatur'a cea adeverata la noi nu se spriginesce mai de locu, ci indolinti'a publicului lipsitu de mai ori ce tendintia ideala.

Nu suntu aceste altu ceva, decâtu simptomele morbului aceluia, că voindu a fi prea practici amu pierdutu idealulu, si amu devenitu frivoli. La alte popore de cultura mai inalta cá a noastra si de unu altu trecutu mai idealu cá alu nostru, morbulu acest'a nu a cuprinsu-mai intrega societatea cá la noi. Nu pentrucă acele an avutu din trecutu unu capitalu frumosu de idealismu, care noi nu l'amu avutu, si acel'a nu se pote consumá asia usioru.

Ce este mai durerosu la noi, este că prin preotime, carea pretotindine si totu de a un'a a fostu reprezentant'a cea mai fidela si mai sincera a idealismului, s'au viritu ici si colo asia de tare si asia de afundu ide'a acést'a gresita despre ce e practic, câtu nu odata e silitu omulu se auda vorbindu-se in cleru despre totu ce e teoreticu si idealu cu unu dispretiu de totu mare, si inca vorbindu in numele tendintieloru practice, cari suntu moderne astádi. Sub tendintiele aceste practice inse si in cleru se intielege ace'a, ce cu dorere amu observatu, că se intielege mai preste totu astádi, asia in câtu cuventulu practic are in tempulu nostru unu sensu cu totuia diversu, cá se nu dicemu opusu celui ce l'a avutu in tempii trecuti. Cu acést'a amu ajunsu la ace'a, cu ce voim se ne ocupamu in articolulu presente.

(Va urmá).

Datorinti'a preotiloru facia cu micșiorarea numerului casatoriiloru inchiate de sila.

Este cunoscutu, cumcă casatori'a este unu contractu bilateralu, care din dispusetiunea domnedieesca, déca este valide inchiatu, atunci are valoare de sacramentu, si inca indisolubil, va se dica, care in lumca acést'a mai multu prin nice un'a putere lumésca nu se mai pote despartí

Din motivulu acest'a baseric'a inca dela inceputu si-a pusu tota silinti'a in acolo, cá casatoriile se se inchieie totu de-a-un'a in libertatea cea mai mare posibila. Acést'a o a facutu baseric'a pentru ace'a, pentrucă conditiunea essentiala receruta dupa dreptulu naturei la validitatea unui contractu este, că acel'a se se inchiaie cu libertate deplina decatra ambe partile contrahenti. Si apoi casatori'a desi este nu numai contractu ci si sacramentu, totusi sacramentulu nu toléza recerintiele unui contractu încátu acele suntu pretinse de dreptulu naturei. Acest'a pentru-cá sacramentulu desi este unu ce supranaturalu, totusi dupa aksiom'a teologica, că supranaturalulu nu toléza nice odata naturalulu ci din contra lu nobilitéza, contractulu de casatoria numai atunci are caracteru sacramentalu, cându elu are tote recerintiele pretinse de dreptulu naturei. Mantuitoriulu nu a venitu se nimicésca dreptulu naturei, ci se-lu

inaltia si redice la una demnitate mai mare, prin urmare nice contractulu celu naturalu alu casatoriei nu l'a nimicitu, ci l'a redicatu la un'a demnitate mai inaltu prin ace'a, cá l'a perfectionatu si prefacutu in unu sacramentu alu legei noue. Dupa dreptulu naturei inse prim'a recerintia la validitatea unui contractu este libertatea partiloru contrabente. Prin urmare si la contractulu de casatoria, cá acel'a se pota fi sacramentu adeveratu, se poftesce, cá partile contrahente, barbatulu si uniera se-si dèe invoirea inprumutata in libertate deplina. Pre libertatea acést'a sant'a baseric'a a pusu asia mare pondu, câtu ea desi da consiliu filoru, cá eli se fia ascultatori de parintii loru chiaru si cându pasiescu la tain'a cea mare a casatoriei, totusi neinvoirea parintiloru la un'a casatoria anumita a filoru sei nu este cauza suficienta de a dechiará una casatoria ore careva de nevalida.

Acumu cá baseric'a se fia secura, cumcà casatori'a s'a inchiaiatu in libertate deplina, pretinde dela preoti, cá eli, de câte ori este vorb'a de inchiarea unei casatorii ore care, totu de a una se cerce a strabate câtu se pote mai adencu in anim'a si in sufletulu partiloru contrahente, cá pre calea acést'a se se convinga, cumcà casatori'a respectiva se inchiaia in libertate deplina si nice umbra de sila nu esiste. Spre scopulu acest'a baseric'a prescrie prin lege generala, cá preotulu inaintea martoriloru se intrebe pre partile contrahente de trei ori, cumcà ore deplinu libere si nesilite de nimene pasiescu la sacramentulu casatoriei, si numai dupa-ce la tote trei intrebarile aceste capeta respunsu afirmativu, i este iertatu a pasi la binecuventarea casatoriei prin perfacerea functiuniloru rituali prescise. Acestea trei intrebari suntu: antaiu la incredintiare, a dou'a la inchiarea contractului de buna invoire, si a treia la indeplinirea cununii.

Legea acést'a basericésca este in adeveru forte intielépta, căce déca se implinescu precumu se cuvine tote aceste trei intrebari, atunci cându se intempla, cá un'a parte seau alt'a se fia silita, preotulu, déca va fi numai cu ceva atentiuine, si va avé numai ceva spiritulu finu de observare, pote forte usioru se ajunga seau la cunoscint'a silei seau celu pucinu la un'a presumtiune violenta despre esistintia ei, in care casu apoi are dreptu a amená binecuventarea casatoriei seau chiaru a donegá binecuventarea ei. Este prea intielépta legea acést'a inca si din altu punctu de vedere. Anume intre intrebarile aceste trei trebue se tréca unu intervalu careva de tempu, in care déca cumva are ceva presupunere, cá ver un'a parte ar' fi silita, pote se se informeze pre cale privata inca si mai bine pana la intrebarea urmatoria.

Pre langa tota intieleptiunea legci acesteia inse, si pre lenga tote că ea se observa, potemu dice, de catra toti preotii, totusi esistu nu pucine casuri de acele, cându preotulu la intrebarile aceste nu pote dá nice de cumu de ver una urma de sila, desi ace'a esista. Acést'a din cauza, cá sil'a câte odata este atátu de mare, câtu partea silita fiendu intrebata totu de a una in presentia mai multoru persone, nu cutéza a dá espresiune sincera convictiunei

sale, si dechiara inaintea preotului, cumcã nu este silita de nimenea, desi numai ea scie, cumcã sub ce sila mare jace.

Din caus'a acést'a baseric'a s'a vediutu necesitata a aduce legi speciali pre lenga cele generali, pentru-cã prin aplicarea loru se si pota castigã convictiune si securitate câtu se pote mai firma, cumcã casatori'a s'a inchiatu in libertate deplina. Cu deosebire a fostu de lipsa una atare lege speciala pentru poporulu nostru in Ardealu, la care casatoriile de sila nu se pote dice, cumcã suntu ceva raritate. Si una atare lege pentru poporulu ardeleanu s'a si adusu mai antaiu in sinodulu diecesei Fagarasiului tienutu la anulu 1833 sub episcopulu Joanu Lemenyi, éra alt'a totu de acel'asi cuprinsu in sinodulu archidiecesanu tienutu la anulu 1869 sub Escelenti'a sa actualulu Metropolitu. In tenorulu legiloru acestor'a unulu fia-care parocu este obligatu a nu se multiumf numai cu informatiunea castigata la celea trei intrebari, ci inainte de cununia a chiamá la sine *separatu* pre unulu fia-care mire si a se informá astu-feliu despre ace'a, cã nu cumva óre care din eli pasiesce silitu la tain'a casatoriei. Purcede legea acést'a din presupunerea fundata, cumcã déca mirele seau mirés'a voru fí intrebatu separatu nefiendu nimene de facia, voru spune sinceru ace'a ce li jace la inima, si ce pote ar' ascunde cându aru fí intrebatu in presentia mai multor'a, cându se temu, cã parentii voru audí, cã s'au dechiaratu inaintea preotului in contr'a mandatului loru. Si in adeveru, déca toti preotii aru impliní si legea acést'a speciala, precumu implinescu cea generala, atunci numerulu casatorieloru nefericite, pentru-cã au fostu inchiate de sila, s'ar' impuciná fórté tare. Dorere inse cã acést'a nu se intempla, ci se ignoréza in nu pucine casuri, precumu areta numerulu nu neinsemnatu alu proceselor de casatoria urdíte din punctulu silei.

Responsabilitatea in aintea conscientiei si alui Domnndieu, ce cade pre umerii ataroru preoti negligenti, este forte mare. Si cumu nu, cându prein negliginti'a acést'a se causeza atât'a dauna morala. Cã mai antâiu celi nefericiti din caus'a unei casatorie inchiate de sila potu cu totu dreptulu se arunce vin'a pre preotulu, care observandu legea acést'a intiepleta ar fi potutu împiedecá un'a atare nefericire, care cere, cá Domnedieu se o resplátésca preotulu. Ma grigea si dorerea, ce una atare casatoria o causéza in familia, inca -si are caus'a in preotulu negligentu, care pentru ele trebue se respunda lui Domnedien si conscientiei sale. Ce vomu dice inca, déca ni vomu aduce aminte si de ace'a, cã prin negliginti'a acést'a se profanéza unu sacramentu, care desi nu este celu mai santu, inse pentru societatea omenésca are insemnatatea cea mai mare, fiendu-cã este bas'a societatei. Nu mai dicemu nemicu de ace'a, cumcã prin una atare negligintia se da ansa la procese de casatoria, in cari apoi nu odata se comitu destule inconveniente morali, precumu juraminte false, fasiuni nedrepte, corumperi cu bani si altele, pentru-cã lucrului se i-se pota dá unu coloritu legalu pentru forulu esternu. Nu mai amentinu nemica, câtu de tare scade respectulu religiosu alu poporulu

facia cu casatori'a, cându se intempla inaintea ochiloru lui atari casatorie si procese divorttali. Nu mai amintimu nimic despre lucrulu celu multu, ce se face prin acést'a tribunaleloru matrimoniali cu procesele de casatoria. Nu mai amintimu despre daunele cele multe materiali, ce se causéza prin atari procese, dintre cari cele mai multe s'aru fi potutu incungiurá, deca preotimea ar' fi implenitu legea acést'a intielépta.

Nu voimu prin aceste se dicemu, cumcá déca toti preotii voru observá si legea acést'a speciala de a intrebá pre miri deosebi inainte de cununia, cumcá siliti suntu seau nu de cineva la pasiulu acela, s'ar incungiurá tote casatoriile inchiaste de sila. Este posibilu, cá chiaru si pre calea acést'a preotulu se nu pota afla nice una urma de sila, desi ace'a esista. Inse cutezamu a dice, si credemu cu totu dreptulu, cumcá numerulu casatoriiloru inchiaste de sila s'aru miciorá forte tare, si acest'a ar' fi unu castigu mare moralu.

Serbatoarea Nascerei Domnului nostru Isusu Christosu.

(Continuare),

Espunendu in partea acést'a integritória a s. officiu referitoriu la serbatórea uascerei Domnului scopulu si intentiunea pia a s. mame biserice, ne remane inca inapoi, cá se consideramu si cuprinsulu partei celei mai insemnate si mai abundante a acelu officiu sacru, adecá carea stá in cantari, in inunuri pline de laude prea marite, ce resuna din gur'a bisericeii din in demnulu nascerei Domnului Isusu Christosu.

Frumósa si petrundiátória este partea acést'a a officiului sacru! Plina e acést'a de adevururi de ale credintiei si ale moralului! si intru tóte e acomodata, spre a intregí si lamurí, spre a ilustrá si infrumsetiá partea dejá pertractata si in cetiri constatatória. Asia, cátu pâna cându cetirile sacre in *forma istorica* espunu obiectulu serbatórei, pre atunci cantarile sacre, acelu obiectu, in stilu sublimu poeticu, cá asemenea unui eflusu rapitoriu alu animei pie si de darulu cerescu pline, constatatoriu din asemenári symbolice, din espresiuni allegorice, ilu infrumsetieza si lu inaltia, cá astufeliu nu numai mintea se fia convinsa de adevururile straine ale nascerei Domnului, ci chiaru si ánim'a si sentírile sufletului se fia nobilitate si inaltiate la preamarirea minuniloru infricosiate ale misteriiului rescumperarei.

Se ne oprimu dara putínu si la partea acést'a sublima a officiului sacru, si considerandu-o din tóte partile se potemu cumósce intielectiunea cea sacra, se potemu oresicumvá admirá lucrarea poterei Spiritului santu in asiedia-mentele s. biserice.

Mai susu am fostu amintitu, cá in cetirile sacre ale officiului serbatórei Nascerei Domnului, mai multu numai in genere se aréta natur'a, scopulu, effectulu si alte momente ale mysteriiului nascerei. Nu asia inse in cantarile

cele sacre. In aceste acuma se trece la specialitate, indigitandu-se mai lamuritu tóte partile acelu mysteriu, cele ce si noi dorimu ale pertractá in cele urmátórie:

„Intocmirea invetiatureloru legeri aréta domnedieésca nascerea cea trupésca a lui Isusu Christosu“ ¹⁾ dice s. baserica dejá in Domnec'a premergatória serbatórei. Marturisírea acést'a apoi o si adevereza si o lamuresce pre deplinu.

Invétia adeca cã „Versurile cele profetice si Domnedieesci se plinescu, in-
fricosiat'a aretare a lui Christosu mai inainte insemnandu“ ²⁾, marturisesce cã „umbr'a a trecutulu si adevेरulu a venitu“ ³⁾, cã „umbr'a legeri s'a opritu, si razele domnedieesculu daru s'au aretatu“ ⁴⁾ si „profeti'a profetiloru s'a finitu“ ⁵⁾.

I. Viersurile profetice s'a implinitu inse prin aceea cã:

„Celu ce siede intru cei de susu impreuna cu Tatalu si cu Spiritulu, celu fora de inceputu si de o fiintia“ ⁶⁾; „Cuventulu lui Domnedieu celu ce din pantecele Tatalui mai inainte de veci fora stricatiuno a stralucitu“, — „Domnulu si Domnedieulu celu neapropiatu si Imperatulu toturoru“ ⁷⁾, in anii cei mai de pre urma ne-a cercetatu.

II. Razele darului domnedieescu s'au aretatu atunci cându:

Acel'a carele este „Stralucirea marirei domnedieerei Tatalui“ — „sórele celu neapusu alu dreptatiei“, — „lumin'a, intieptiunea, cuventulu si poterea lui Domnedieu“ ⁸⁾, — cându Acel'a, „carele a facutu minuni si Egyptulu a batutu, — a plouatu manna poporulu celui neamtiamitoriu si a mantuitu pre tenerii din cuptoriu“ ⁹⁾; — cându „Domnedieulu pazei si Tatalu indurariloru plecându ceriurile si de senurile Tatalui nedespartindu-se pre pamentu s'a scoboritu si din pantecele celu pururea feciorescu s'a intrupatu“ ¹⁰⁾.

III. Umbr'a a trecutulu si adevेरulu a venitu atunci cându:

„Chiamarea, sperarea, odíchn'a, onorea“, — „curatírea, lumin'a, mantuirea cea deplinita“, — „asceptarea neamuriloru si mantuirea lumei“ cu „svatulu Tatalui si cu impreuna lucrarea Spiritulu santu s'a induratu a luá chipu de servu, a binevoitu a se umilí si pre pamêntu a se aretá nascandu-se din pantecele precacuratei Vergure Mari'a“ ¹¹⁾.

Éta in ce modu espune s. baserica *implinirea profetieloru*, in ce chipu descrie *persón'a cea Domnedieésca a Aceluia*, care a plimitu umbrele legeri.

¹⁾ Laud. Marire Dom. In. Nasc.

²⁾ Tr. 2. oda I Dec. 23.

³⁾ Trop. dupa Marire dela or'a I Dec. 24.

⁴⁾ Od'a VIII Tr. 2 Dec. 23.

⁵⁾ Stichov. I. Ins. 21 Dec.

⁶⁾ Irm. 1 Tr. 1 Odei III; — Od'a V, Trop. 2. Dec. 21.

⁷⁾ Od'a VI, Tr. 5 Dom. In. Nasc., — Stichir'a I Inscr. Dec. 20, — Stichol. 1 Dec. 21.

⁸⁾ Od'a V, 21 Dec; Stichir'a 1, 22 Dec; Tr. 1. Par. Dec. 27; Trop. 2 Od'a IX Dec. 22.

⁹⁾ Laud. 23 Dec.

¹⁰⁾ Laud. 4 Dec. 21.

¹¹⁾ Od'a VI. Trop. 1 Od'a IX Dec. 23.

Ce te-a indemnatu inse o Domnedieule! cá se parasesei marirea cea eterna schimbandu-o cu umilintia nespusa!? Ce a fostu *motivulu* o Creatorulu tuturoru, cá ai lasatu ceriulu si miesiorandu-te, pre pamentu impreuna cu omenii se petreci!? Óre ce a fostu *scopulu* venirei tale la noi si cercetarei genului omenescu o Fiule a lui Domnedieu?!

Se deschidemu ánim'a nóstra si cu sentiri curate se ascultamu éراسi vocea si marturisirea s. biserice cu frumsetia rara descoperita in Officiulu sacru alu serbatórei.

S. baserica adeca marturisesce, cá Fiulu si Cuventulu lui Domnedieu „pentru indurarea cea multa si nemesurata“ — pentru „multimea indurarei indurariloru“ — pentru „bunatate si iubire de omeni negraita“ din „buna voia“ ¹⁾ a seracitu cu trupulu si s'a facutu omu.

S'a facutu omu inse nu pentru altu *scopu* de cátu cá:

I. „Se chame pre Adamu“ — „se radice chipulu celu mai inainte caditu“ „se oprésca, se arda tóta materi'a pecatului“, — si pre cei instrainati de desfatara raiului, éراسi se-i readuca“, — si prin Spiritu tuturoru se daruiesca domnedieésca innoire“ ²⁾.

II. A seracitu cu trupulu cá „tóta faptur'a cea seracita prin pecate se-o inavutiésca“ — s'a umilitu „cá pre ómeni se-i innaltie“ — s'a intrupatu „cá pre toti se-i indomnedieésca“ — a luatú firea omenésca cá „firea cea stérpa de fapte bune se-o scólte, se-o preamarésca, se o faca roditória de fapte bune si memoritória“ ³⁾.

La vederea acestor'a cine nu va laudá marirea lui Domnedieu, cine nu va admirá bunatatea si iubirea, cine nu va preamará atotu puternici'a cea domnedieésca, cine dteu cu sentiri crestinesci nu va marturisi cu s. baserica cá „*mare si preamarita minune s'a severitu intru nascerea lui Isusu Christosu*“ ⁴⁾.

(Va urmá).

Santulu Evangelistu Luc'a cá istoricu.

De candu a scadiutu alipirea catra religiunea crestina prin clasele inventiiloru, de atunci autenticitatea si credibilitatea cartiloru sacre a trebuitu se suferé multe si diverse atacuri. Asia este natur'a omenésca, cá ce'a ce nu mai iubesce, ace'a se încérca a nimici cu totulu. Celu ce nu mai iubesce

¹⁾ Tr. 1 Od'a III Dec. 20 Manec., — Tr. 2, Od'a VIII Dec. 21. — Od'a V Dnpacin. Dec. 23, — Tr. 2, Od'a III Dec. 23; Stichir'a 1 Inscr. Dec. 23; Stichir'a 2, 3 Ins. Dec. 24, Stichir. Dec. 25, — Tr. 3 Od'a V. Dupacin. Dec. 24, Tr. 2 Od'a I Dupac. 20 Dec.

²⁾ Nasc. Od'a IX Dom. In. Nasc., — Tr. iv aint. serb. 20 Dec., — Tr. 2 Od'a I Dec. Can. 2-le, — Nasc. Odeí VII Dom. In. Nasc., — Tr. 1. Od'a VIII Dec. 20, — Tr. 4. Od'a VIII Dupacin. 20 Dec.

³⁾ Icosu 20 Dec., — Stichov. 2 Dec. 23; Laud. 3, Dec. 20, — Laud. 4 Dec. 20, — Od'a IX Dec. 24, — Tr. Od'a VII Dec. 21, — Laud. 3 Dec. 21.

⁴⁾ Stichov. 1 Dec. 25.

Evangelii'a, acel'a se încerca a aretá, cà nice nu mai este demna de iubire. Si acést'a pre nice una cale nu s'ar' poté aretá asia bine, cá deca s'ar' poté probá, cumcà nu este autentica, si prin urmare nu merita nice una credintia. Din caus'a acést'a prin cercurile invetiatoru s'a prapaditu de minune multa eruditiune si multu talentu numai cá se se pota restorná autoritatea Evangelioru, si se se pota probá, cumcà ele suntu nesce cãrti mentiunose scrise de nesce impostori in unu tempu posterioru totororu evenemintelor, cu cari se ocupa. — Se intielege de sine, cà barbati versati in teologia si in istori'a antica nu au potutu se sté cu manile in sinu, si se se uite, cum se ataca autenti'a si credibilitatea cartiloru sacre, bas'a si fundamentulu religiunei crestine, ci cu acelesi arme s'au siliu a aperá meritulu si valoarea lor. Ma spre laud'a lor fia dñsu, protestantii, ce nu au lepadatu ori ce credintia positiva, au facutu in privinti'a acést'a forte multu.

Pentru celi de credintia buna lucrulu este astadi decisu. Autenti'a cartiloru sacre ale Testamentului nou este astádi atátu de probata, câtu potemu dice, cà autenti'a nice unuia din opurile cele insemnate ale anticitei latine si grecesci nu este probata cu atâte arguninte solide. Cu tote aceste inse inca lupt'a nu s'a finitu. Unde nu este credintia — si astádi in lume priu multe locuri nu mai este — acoló se misica tote pietrile, cá se se restorne credibilitatea cartiloru sacre. Celi de credintia buna inse afla in continuu totu puncte de vedere noue, din cari autenti'a cartiloru sacre apare in una lumina totu din ce in ce mai via. Astu-feliu in tempulu mai nou Anglesulu Lardner in opulu seu: *Credibility of the Gospel* a probatu cu deosebire autenti'a cartiloru Santului Luc'a asia dicundu cu una certitudine matematica. Lardner este unu barbatu versatu cá pucini altii in istori'a antica a totororu poporeloru. Metodulu lui de a probá autenti'a cartiloru sacre a fostu, cà a alaturatu istori'a enarata in ele pana la minutiele cele mai neinsemnate cu istori'a cunoscuta din alte isvove profane. Pre calea acést'a a ajunsu la unu resultatu, de care insusi s'a miratu. Cu deosebire relativu la scrierile Santului Evangelistu Luc'a a ajunsu la convictiunea, cà acele nu potu se fia nice decum scrise decátu de unu contemporanu alu evenemintelor enarate in ele. Éra cu privire la person'a Santului Luc'a a ajunsu la convictiunea, cà acel'a nice de cum nu a fostu unu omu de rendu, ci a fostu unu barbatu forte erudit, care cunosceá cu de a menuntulu pana in detaiurile cele mai mici impregiurarile politice si sociali ale imperiului romanu, si inca asia, câtu atâte si asia fundate cunoscintie nu mai afla omulu in nice unu scrietoriu profanu din anticitate. Ma cunoscintiele geografice si nautice, ce le a aflatu in Santulu Evangelistu Luc'a, l'au pusu in uimire asia câtu si astadi ar' fi greu a aflá unu atare barbatu cu atari cunoscintie.

Cátu de tare se confirma prin aceste traditiunea santei baserici cu privire la Santulu Evangelistu Luc'a! Dupa traditiunea acést'a Santulu Evangelistu Luc'a a fostu unu barbatu invetiatu. Si éta cà dupa 19 seculi se dovedesce,

cumcă tradițiunea basericéscă nunumai că este adevărată, ci cumcă erudițiunea Santului Luc'a a fostu așa de mare, cătu ar' face onore și tempului și seculului de astăzi.

Opulu acest'a alui Lardner a facutu furor mare, și amici și inimiți fora deosebire l'au încarcatu de laude. Ma în castrele inimiților autenției cartiloru sacre a causat ună surprindere și ună panică estraordinară. Spatiulu foiei noastre celu angustu nu ni ierta a ne ocupá mai pre largu cu cuprinsulu opului acestuia monumentalu, ci vomu slevá pre scurtu numai unele lucruri mai momentose, prin cari se probéza pana la evidinția, cumcă numai unu contemporanu a potutu scrie lucrurile acele, ce se enaréza în scrierile santului Evangelistu Luc'a.

I. Palestin'a dupa depunerea lui Archelau, fiulu lui Irodu, fú unită cu provinci'a română a Siriei și supusă unui procuratoru. Judeii și aveáu administratiunea și cultulu lor propriu, precum și consiliulu și archireulu lor, și pre langa ace'a și ună parte ore care de jurisdicțiune, precum ună gardă óre care, ce faceá serviciile politici, dreptulu de a arestá și de a inflige pedepse mai inferioare și dreptulu de a aruncá contribuțiune în favorulu bisericeii celei mari din Ierusalimu. Drepturile cele mai însemnate înse ale suveranității, precum dreptulu de a aruncá contribuțiuni erariale și dreptulu sabiei (jus gladii) seau dreptulu de a pedepsi cu mórte, erau eschisivu ale imperatului din Rom'a. Acest'a erá dreptulu publicu alu Palestinei pre tempulu, cându se au începutu faptele enarate în faptele Apostoliloru scrise de Santulu Evangelistu Luc'a. Acest'a se pote vedé din Josifu Flaviu.

Se nasce acum întrebarea, că óre faptele enarate la începutulu faptelor Apostoliloru suntu în consonanția cu dreptulu acest'a publicu alu Palestinei? Vomu vedé.

Mai întâiu procuratoriulu romanu alu Palestinei, care dupa dreptulu ei publicu o administrá pre atunci, nu se amintesece la începutulu faptelor Apostoliloru de locu. Judeii în Palestin'a se porta astu-feliu, că și cum nu aru cunosce pre nimene mai mare preste eli. Santulu Pietru laolalta cu Santulu Ioanu suntu citati în aintea sínedriului jidovescu și nu în aintea procuratorelui romanu. Curundu dupa ace'a Apostolii suntu prinși, și dusi în aintea aceluiași tribunálu, de unde dupa ce au fostu batuti cu vergi, au fostu dimisi în urm'a consilierulu lui Gamaliel. Ceva mai târziu se nasce ună rescolă, Santulu Stefanu este acusat cu blasfemia și ucis cu pietri. Tote aceste se parú a fi în contr'adicere cu dreptulu publicu depre atunci alu Palestinei. Judeii în Palestin'a facu tote, citéza pre acusati, închidu, i batú, i dimitu și ucidu fora de a cunosce pre nimene mai mare preste eli. În urm'a acestor'a s'ar' paré, că celu ce a scrisu faptele Apostoliloru, nu a fostu contemporanu întempleriloru, ce le enaréza, căce atunci nu ar' fi venitu în ună atare contr'adicere cu dreptulu publicu depre atunci alu Palestinei.

Deca înse vomu considerá lucrulu așa precum este atunci vomu aflá, cumcă

Santulu Evangelistu Luc'a nunumai că nu a venitu în contradicere cu dreptulu publicu depre atunci alu Palestinei, ci chiaru din contra cumcă tote evenimintele scrise de elu suntu in consonanti'a cea mai perfecta cu dreptulu acest'a, asia cătu una atare consonantia nu ar' fi potutu produce la nice unu casu, deca ar' fi scrisu mai târđiu seau ar' fi fostu unu insielatoriu. Anume in Evangelia, unde Santulu Luc'a descrie condemnarea Mantuitoriului nostru Isusu Christosu, acoló conformu dreptului publicu vigente atunci in Palestin'a, descrie cum Judeii au strigatu catra Pilatu: „*noue nu ni este iertatu a ucide pre nimene*“! fienducă precum amu vediutu, dreptulu de a pedepsi cu morte nu eră in manile Judeiloru. Judeii aveáu numai dreptulu de a citá, a inchide si a pedepsi cu pedepse mai mici. Acum citarea, inchiderea si batai'a Apostoliloru cu nuele au fostu tote lucruri, la cari aveáu dreptu Judeii si fora intrevenirea Procuratorelui romanu. Astufeliu Santulu Luc'a face tare bine si subtilu deosebire intre ace'a la ce Judeii aveáu dreptu si numai singuri, si intre, ace'a la ce nu aveáu dreptu decâtu numai cu intrevenirea Procuratorelui romanu. Unu scrietoriu mai târđiu de locu nu ar' fi fostu in stare a face deosebirea acést'a atátu de fina. Va dice cineva inse, că uciderea Santului Stefanu totusi s'a intemplantu fora intrevenirea Procuratorelui romanu, la ce nu eráu indreptatiti, si astufeliu Santulu Luc'a totusi este in contradicere cu constitutiunea politica depre atunci a Palestinei. Inse uciderea Santului Stefanu nu s'a intemplantu pre cale procesuala, ci s'a intemplantu in urm'a unei rescole, a fostu una specie de esecutiune tumultuaria, unu actu de violintia fora observarea formei procesuali, una ucidere pre strada, unu feliu orecare de Lynchjustiz la care nu intrevenieá si nice nu poteá se intrevina Procuratoriulu romanu. Asiá ceva s'a fostu intemplantu si cu Mantuitoriulu, candu Judeii voiseru se-lu bata cu pietrii fora a mai intrebá nemicu de Pilatu. Astu-feliu si aici Santulu Luc'a face tare bine deosebire intre ucidere processuale si intre ucidere tumultuaria. Una atare deosebire nu ar fi potutu face decâtu unu contemporanu. Unu scrietoriu mai târđiu seau unu insielatoriu voidu a descrie mortea celui de antâiu martiru, ar fi luat de modulu procesulu de ucidere alu Mantuitoriului si dupa acést'a ar' fi fabricatu si procesulu Santului Stefanu.

II. Dupa uciderea Santului Stefanu éراسi s'a nascutu un'a persecutiune mare in Palestin'a in contra crestiniloru, carea apoi dupa cătuva tempu a incetatu de odata. Amendoue lucrurile aceste la prin'a privire s'aru paré, cumcă suntu in contradicere cu dreptulu publicu depre atunci alu Palestinei, éra de alta parte cu natur'a si cu naravurile Judeiloru. Că persecutiunea, ce a eruptu in Palestin'a dupa uciderea Santului Stefanu a fosn atátu de violenta, cătu pre dreptulu se intréba omulu, că ce e caus'a de a potutu suferi asia ceva Procuratoriulu romanu fara cá se intrevina in favorulu crestiniloru persecutati. Éra fiendu-că nu multu dupa ace'a a incetatu persecutiunea de odata, pre dreptulu se intréba omulu, dora Judeii si au schimbatu de odata natur'a

si modulu de cugetare facia cu crestinii? Curioase se pareau lucrurile aceste enarate de Santulu Luc'a, si totusi ele suntu in consonantia perfecta cu istori'a profana cunoscuta din alte isvore. Anume Pilatu Procuratoriulu romanu alu Palestinei nu s'au potutu semti de locu aplicatu a impiedecá pre Judei in persecutarea crestiniloru. Pilatu se temeá tare de Jidovi, din mai multe cause, ce le enaréza Josifu Flaviu si Philone Alesandrinulu, si asia nu voieá se-iriteze si mai tare in contri'a sa prin ace'a, cá i-ar' fi opritu se nu persecuteze pre crestini. Scimu din Santulu Joann Evangelistulu, cá si la crucifigerea Mantuitoriului numai pentru ace'a s'a invoitu, fiendu-cá se temeá de Jidovi. Dupa-ce Pilatu a trebuitu se merge la Rom'a la Tiberiu se se justifice pentru unele lucruri, Palestin'a o a gubernatu Vitelliu gubernatoriulu Síriei. Vitelliu inse cercá cu ori ce pretiu se castige pre Jidovi pentru sine, si asia li lasá frenu liberu in tote, si prin urmare si in persecutiunea crestiniloru. Astufeliu persecutiunea enarata de Santulu Luc'a este in perfecta armonia cu istori'a profana.

Persecutiunea acést'a inse incetatu de odata, ni spune Santulu Luc'a. Ce a potutu fi caus'a? Dupa Tiberiu a urmatu pre tronulu romanu Calligula. Acest'a voieá, cá tote poporele se-lu adoreze cá pre unu dieu. Din caus'a acést'a a tramisu pre Petrone in locul lui Vitelliu la Jerusalimu, cá se asiedio icon'a lui in baseric'a cea mare, la care se se inchine Jidovii. Acumu au datu Jidovii de necadiu. Se se inchine la unu omu ei nu poteáu. Se se opuna unui atare imperatu inca si mai pucinu. Din caus'a acést'a au totu negociatu cu Petrone, cá se castige tempu. In atari impregiurari Jidovii fiendu periclitati si asupriti in cultulu loru, nu mai poteáu se cugete la persecutarea crestiniloru: Astu-feliu si incetarea acést'a subita a persecutiunei crestine in Palestin'a enarata de Santulu Luc'a este in deplina consonantia cu istori'a profana. Cum ar fi potutu unu insielatoriu mai târdiu se nescocésca fapte si intemplari atátu de consone impregiurariloru istoriei? (Va urmá)

Galeri'a portretelor Metropolitiloru din Blasiu.

Au fostu unu cugetu tare frumosu acel'a, cá unulu fia-care din Metropolitii nostri incependu dela Sant'a Unire si a pregatitu inca fiendu in viétia portretulu seu in un'a marime ore care destulu de insemnata. Portretele aceste in lungime cá de 70 si in latime cá de 40 centimetrii puse in rame frumoase galbine se pastréza pana in diu'a de astádi in sal'a cea mare din rendulu alu treile alu palatiului metropolitanu din Blasiu. Ele suntu asiediate in sal'a acést'a in ordine cronologica incependu dela Metropolitulu Atanasiu I Anghelu Parintele Santei Uniri si pana la Metropolitulu Siulutiu. In revolutiunea din 1848 unele din ele au fostu vetamate. Escellenti'a S'a inse actualulu Metropolitu a lasatu se se repareze de catra omeni pricepetori, si potemu se dícemu, cá pre unde au fostu vetamate s'au reparatu asia de bine,

câtu nice vetamarea nice reparatur'a nu se observéza mai multu nice câtu de pucinu.

1. Metropolitulu Atanasiu I Anghelu este deprinsu cu imbracamintea calugarésca, reverenda negra, ras'a cu cuptusiela rosia si pre capu camilafca négra, pre pieptu crucea si inim'a episcopesca. Din portretu se vede, că a fostu de unu trupu uscatu si filigranu. Cautatur'a inse si fisionomi'a areta una maturitate si una barbatia impunetória si una linisce simpatica.

2. Langa elu este episcopulu Joanu Pataki. Acest'a e imbracatu in reverenda si cu cingulu rosii legatu scurtu, éra preste reverenda vesmentulu numitu greca, care e infrumsetiata cu sinore rosii. Fisionomi'a lui este forte romanésca si espresiva, perulu cretiu si barb'a rotundita frumosu. Cingululu rosii este de acele, de cari porta poporulu nostru, si legatu pre midilocu chiaru asia cum lega poporulu preste midilocu bráne de diverse colori. Pictorulu, care l'a depinsu se vede a-si fi preceptutu art'a forte bine; numai portretulu a suferitu prea multu de vechimea tempului.

3. Dupa acest'a vine episcopulu Clain. Atátu pusetiunea lui, câtu si imbracamintea areta, că a fostu unu barbatu de una cultura forte inalta. Elu este depinsu siediandu pre scaunu cu una mâna pre inima. Imbracamintea este reverenda cu sinore si bumbi rosii, si incinsu cu brâu rosii legatu din ainte cu cataramba aurita seau pote chiaru de aur. Manecile suntu la capetu cu catifeá rosia lata cá de 4 degete. Are barba frumoasa negra si peru negru datu preste capu pana pre la grumazi. Preste totu se vede, că a fostu unu omu forte frumosu. Cautatur'a i este de totu blanda si sub sprancenele cele frumoase negre si sub faci'a cea plina, ce stà tare linistita, se vede, că stà ascunsu unu spiritu mare si una inima nobila si zelosa.

4. Immediatu dupa acest'a vine portretulu episcopului Petru Paulu Aronu. Elu e imbracatu in reverenda negra. Preste reverenda are mand'ia episcopesca de colore violeta cu strafuri albe, éra in capu camilafca négra calugarésca. Una seriositate extraordinaria este in faci'a episcopului acestuia. Urmele postului si a penitentiei celei lungi le vede omulu numai de câtu in faci'a lui. Totu odata inse se vede in fisionomi'a lui si una taría mare de sufletu. Pictorulu ce l'a depinsu inse se vede că a fostu tare mediocru.

5. Dupa acest'a urméza episcopulu Atanasiu Rednicu. Acest'a e imbracatu cá si Aronu, numai câtu reverend'a si cingululu negru cu care e incinsu suntu amendoue de lana. Elu tiene batiulu pastoralu in mana. Se vede că a fostu blondinu in facia, si tote trasurile cele forte fine ale feciei areta, că a fostu din familia mai alesa. Una facia tare simpatica si extraordinaria de frumoasa are episcopulu acest'a. I se pare omului cá si cum ar' totu suride. Istorieii nostri lu descriu altumintrule cá pre unu omu tare rece, ce'a ce din fisionomia nu se pote nice de cum cetí. Nu scimu cui se credemu, istoriciloru nostrii seau portretului, atare contradicere este intre eli.

Goethe despre indisolubilitatea casătoriei.

Amu fostu amintitu inca odata, cumcà din punctu de vedere apologeticu este tare bine a sci, cumcà ce au cugetatu despre adeveturile basericei nostre barbati de aceia, cari seau au statu afora de gremiulu ei, seau i au fostu chiaru inimici. Cu deosebire in tempulu nostru, cându baseric'a este atâtu de multu atacata din diverse pàrti, este tare bine si folositoriu a avé cunoscintia despre cugetarile acestoru feliu de barbati. Este tare bine de o parte, pentrucà prin acést'a ne intarimu inca si mai tare in credinti'a nostra, éra de alta parte cugetele aceste le pote omulu folosi forte bine in disput'a cu celi ce ataca adeveturile santei nostre baserici, si pre cari cu alte argumente numai cu greu: i pote aduce omulu la tacere. Si cu de acestia are clerulu nostru, dorere! nu arareori de lucru, càce suntu si printre noi cam multisiori de aceia, cari ataca baseric'a si credinti'a ei numai pentru cá se tréca de omeni moderni.

In numele sensualitatei se ataca astàdi forte multu indisolubilitatea casatoriei. Din care cauza este bine a sci, ce au cugetatu despre indisolubilitatea acést'a unulu din celi mai mari barbati ai tempului mai nou, care desi in unele ore fericite si de reculegere a sciutu pretiuí forte bine sant'a nostra baserica, totusi in generalu i a remasu inamicu seau celu pucinu indiferentu pana la morte. Barbatulu acest'a este celebrulu poetu germanu Goethe.

In capu 9 alu romanului seu celui classicu „die Wahlverwandtschaften“ introduce pre unu facutoriu de pace numitu Mittler vorbindu despre casetoria astufeliu catra Eduardu si Charlotte, personele principali ale romanului:

„Cine ataca casatori'a cu cuventulu seau cu fapt'a, acel'a subminéza „fundamentulu moralu alu societatei. Casatori'a (intielege pre cea indisso- „lubila) este inceputulu si culmea a tota cultur'a. Ea singura imblandiesce „pre celu necultu, éra celu cu cultur'a cea mai inalta numai in una atare „casatori'a are ocaasiunca cea mai buna de a-si aretá suavitetea moravuriloru. „Ea trebue se fia indisolubila, pentrucà ea aduce atât'a fericire, câtu ori ce „neplacere singuraticu nu pote fi luata in socotintia. Nerabdarea este care „apuca câte odata pre omu, si atunci i place a se cugetá nefericitu in una „atare casatori'a. Se lase omulu inse se tréca unu momentu, si apoi va vedé, „cà se va semtí fericitu, cà casatori'a, ce existe de tempu asia indelungatu, „subsiste si mai departe. Nu existe nice unu motivu suficientu de a se

„despartî. In viața omului vinu atâte suferințe și bucurii cauzate de unu „conjuge celuilaltu, câtu de locu nu se pote calculá, ce este unu conjuge „datoriu sociului seu. Datorî'a, ce o are unulu la celuilaltu, este asia de „infinita, câtu numai in eternitate se pote platî întregá. Una atare casatoria „este câte odata incomoda. credu bucurosu. Inse chiaru in acést'a stá binele. „Au nu suntemu noi casatoriti și cu consciența nostra, de care amu voi tare „adeseori se ne scapamu, fiinducá ni este mai incomoda, decâtu cum ne pote „fi unu barbatu seau una femeie. Si totusi ce ar' fi deca ne amu despartî de „conscientia?“

Se dîce, cá geniiu suntu mai aproape in privința intelectualá de Domnedieu cá alti omeni. Invetiatur'a bisericeii despre indissolubilitatea casatoriei este una invetiatura data de insusi Domnedieu, care in necuprins'a lui intieptiune scie, cá numai una atare invetiatura despre casatoria este adevérata. Si éta cá unulu din celi mai mari genii prin cugetare a ajunsu la acelasi adevéru. Pentru ce se mai intieptiescu atunci pigmeii cu combaterca indissolubilitatei casatoriei?

Nu odata afla omulu prin scrierile lui Goethe câte unu adevéru de alu santei nostre bisericeii espusu atátu de frumosu, și dupá datin'a lui, in una limba eleganta, câtu unu sufletu píu se edifica in cetirea lui. Genialulu poetu și filosofu nu erá consciu de ace'a, cumcá elu predica numai ace'a, ce predica sant'a biserica, pre carea elu o desconsiderá asia de multu. Chiaru acést'a impregiurare inse ne intaresce pre noi și mai tare in credința nostra, cá chiaru și celi ce se ferescu de adevéruurile bisericeii nostre, tare de multe ori profeséza adevéruurile ei, fiinducá li se impunu cu una necesitate irresistibila.

Rogamu pre D. D. prenumeranti restanti din diecesele sufragane de Oradea, Lugosiu și Gherl'a se binevoiésca a ni tramite pretiulu prenumeratiunei de pre 1884, cáce mai supravenindu acum și celu de pre 1885 sum'a va fi mai mare, și solvirea ei mai dificila. Cu deosebire, unde pretiulu celu micu de 3 fl. se solvesce dela biserice, nu intielegemu, pentru ce se fia incassarea și tramiterea asia grea. Ni amu bucurá, cându pretiulu s'ar' poté incassá pre calea acést'a, fora cá se fimu siliti a mai molestá pre Prea Veneratele Ordinariate.

Editoriu și redactoriu responsabilu Dr. Alesandru V. Gram'a.

Tipograf'a Seminarului gr.-cat. in Blasiu.